

Heleen Kernkamp-Biegel

Kerstmis-wegwijzer

„Nee moeder, ik doe het niet,” zei Paul zacht. „Ik kàn het niet!” riep hij er hard achteraan en opeens rende hij de keuken uit, sloeg de deur met een klap achter zich dicht en bonkte de trap op naar zijn kamertje. Met een plof liet hij zich op het bed vallen en daar snikte hij het uit.

‘Ik kan niet, ècht niet,’ dacht hij wanhopig. Hoe kon je nou je hond weggeven? En niet zomaar een hond, maar *Priet!* Priet, die nu bijna acht maanden oud was, die in hun huis was geboren en van een klein, hulpeloos beestje uitgegroeid was tot al een echte herdershond. En wat voor een hond! Op de hele wereld bestond er geen betere, lievere en leukere kameraad dan zijn Priet. Hoe kòn moeder nou zoiets zeggen . . .

Paul huilde met lange uithalen, zijn hoofd diep in het kussen gedrukt; maar na een tijdje bedaarde hij wat en zocht in zijn zak naar een zakdoek. Waar was dat vertoefde ding nu toch? Och ja, natuurlijk beneden bij Priet, daarmee was het begonnen, die zakdoek had ze nu vast in haar mand gesleept en lag er bovenop . . . Weer kwam dat dikke propperige gevoel in zijn keel, maar hij wóú niet meer huilen. Met een beslist gebaar pakte Paul een punt van de spreid en boende ermee over zijn gezicht; dan maar zó als hij geen zakdoek had - weg met die tranen. Eigenlijk om je dood te schamen, al bijna dertien jaar oud en dan huilen om een jonge hond! Hij leek, verdraaid-nog-an-toe, wel een meisje. Zou iemand het gemerkt hebben? Alleen moeder was in huis, natuurlijk had ze het gemerkt, moeder merkte àlles, maar je kon van haar opaan; moeder zou het nooit door vertellen, aan niemand.

Hoe kwam dat nou zo opeens? Hij was waarachtig toch geen papjochie dat om het minste of geringste begon te grienen . . . Ineens zag hij het allemaal voor zich; ze hadden hun middagboterham gegeten, moeder en hij samen, echt gezellig zo met zijn tweeën. Iedere donderdag, als zijn zusjes op school overbleven omdat ze ‘s middags vroeg gymnastiek hadden, genoot hij er weer van. Je kon met moeder zo fijn praten, vooral als je alleen met haar was. Nu ook weer, ze hadden het over school gehad, over groter worden en wat er allemaal ging veranderen als je van de lagere school afkwam.

„Zullen we de zitting niet eens opheffen, Paul?” had moeder tenslotte voorgesteld, „ik moet nodig aan de slag en jij moet de honden nog borstelen.”

„Tjee ja, daar heb ik helemaal niet meer aan gedacht, we zitten ook zo fijn te praten,” had hij geantwoord en was met een vaartje naar de keuken gestoven. Toen hij de deur opendeed was Priet staartzwaaiend tegen hem opgesprongen en misschien wel juist door dat fijne praten met moeder, was hij bijna nog blijer dan anders geweest om Priet. Blij was niet het goede woord, soort van warm van binnen. Eerst had hij Anak, de moederhond geborsteld en daarna Priet. Die maakte er een spelletje van, hapte naar de borstel en draaide als een tol in de rondte om haar eigen staart te pakken te krijgen. Toen hij haar eindelijk stevig tussen zijn benen geklemd hield om haar achterpoten een goede beurt te geven, had ze een punt van zijn zakdoek te pakken gekregen, die zeker niet diep genoeg in zijn zak gestoken was. Juist op dat moment kwam moeder binnen met de vuile borden en kopjes en toen . . . ‘t was net of moeder naast hem stond en het wéér zei: „Paul, weet je eigenlijk nog wel wat we met elkaar afgesproken hebben over Priet, dènk je er nog aan? Als ik

jou met Priet samen zie, dan geloof ik dat je haar niet wilt afstaan over een tijdje. Als je dat niet kunt, begrijp ik het best, maar het zou jammer zijn als je de bedoeling ervan niet begrepen had; je moet er toch nog eens goed over nadenken." Moeders stem had vriendelijk geklonken, maar ernstig. Toch was het geweest of die stem een kras in hem maakte. Priet afstaan, weggeven! Dat nooit! Ik doe het niet, had het in hem gestormd en daarna was hij de keuken uitgerend en moest hij, zomaar opeens, huilen.

Erover denken, had moeder gezegd, hoe kun je hier nou over denken? Je voelde zoiets toch? Paul draaide zich om op zijn bed en lag met zijn handen onder zijn hoofd voor zich uit te staren. - Denken over Priet, dan dacht je alleen aan Priet zelf en niet aan dat andere, wat moeder bedoelde.

Priet was heel beslist de allerleukste hond die er bestond. Toen ze nog maar heel klein was en in een grote kist rondkroop tussen negen broertjes en zusjes, had hij haar er al telkens uitgepikt: die, dat kleintje met de pikzwarte kop, die vind ik het leukste van allemaal. Tjee, wat leek dat lang geleden; het nest honden was in het voorjaar geboren en nu was het al bijna Kerstmis! Een voor een waren de kleine hondjes naar een nieuwe baas gegaan en elke keer was het een moeilijk en naar ogenblik geweest om afscheid van ze te nemen, maar hij dacht eigenlijk haast niet meer aan die negen anderen, want Priet was gebleven. Vader en moeder wilden haar bestemmen om blindengeleidehond te worden, maar dat kon pas als ze zo'n maand of negen, tien oud was, als ze er tenminste geschikt voor zou blijken te zijn. Priet was gebleven en zijn hond geworden, ze was tegen iedereen even vriendelijk, maar hij was dol op haar en zij dol op hem, dat stond als een paal boven water. Zijn hond . . . Paul hield even zijn adem in, alsof hij schrok. Weer was het of hij

moeders stem hoorde, een hele tijd geleden was dat geweest: „Priet mag, zolang ze hier is, jouw hond zijn Paul, als je dat wilt; maar je moet wel goed bedenken dat het waarschijnlijk maar voor een paar maanden zal zijn, denk je dat je dat kan?” Moeder had nog veel meer verteld, bedacht Paul nu, over blindengeleidehonden en hoe nodig die zijn, en ook dat ze dacht, dat Priet er precies de goede aard voor zou hebben en er heel geschikt voor zou zijn; dat een herdershond iets te doen moet hebben in zijn leven en het gelukkigst is als hij voelt dat hij echt een bestemming heeft gekregen bij een baas die hem gebruiken kan, waar hij iets voor doen kan: op het huis passen of op de kinderen bijvoorbeeld. Hij herinnerde zich daar niet zo veel meer van, maar wel wist hij opeens weer heel goed: „Denk je dat je dat kan?”

„O, dat kan ik best hoor . . . ,” had hij geantwoord en nu . . . nu . . . „Ik kàn niet,” hoorde Paul zichzelf hardop zeggen. Het was zo lang geleden dat moeder hem dat gevraagd had en later was het nog wel eens door hem heen geschoten, maar eigenlijk had hij er niet aan willen denken. Het leek zo ver weg en misschien wilden ze Priet niet eens hebben als blindengeleidehond, lang niet elke hond was er geschikt voor had moeder toen zelf toch gezegd, nou . . . en dan zou Priet bij hen thuis blijven natuurlijk en . . . en . . . zijn hond blijven. Zo dikwijls had hij dat gedacht, niet echt met bedenken, maar in zijn hart gedacht, dat het eigenlijk voor hem vaststond dat Priet bleef. Hij wilde het immers zo graag!

Nu begreep hij beter wat moeder bedoelde met 'je moet er eens goed over nadenken,' maar hoe kòn je nou zoiets doen, Priet afstaan - moeder was toch ook dol op Priet en vader - iedereen, hoe konden ze dan toch zoiets willen?

Bong - sloeg de torenklok. Half twee. Zo laat al! Rennen, dan kon hij nog net op tijd op school zijn.

Met twee treden tegelijk sprong Paul de trap af. Onderaan de trap aarzelde hij even; zou hij naar moeder toegaan? 't Was of moeder het voelde.

„Ben jij dat Paul? Vlug jongen, je bent laat, dààg.”

Opgelucht rende Paul weg.

Het wilde niet erg vlotten op school. Waarom moest meneer nu juist deze middag over Willem de Zwijger vertellen en over zijn trouwe hond die op zijn graf staat afgebeeld. Pauls gedachten bleven om Priet draaien, onder geschiedenisles, onder het huiswerk maken, zelfs onder voetballen toen een kleine witte hond het veld op kwam dribbelen. Hij kon er niet los van komen.

Na het avondeten begon hij wild met Priet te dollen. Hij gooide haar een oude tennisbal toe die ze handig opving; met de bal in haar bek kroop ze onder de grote tafel. Op handen en voeten ging Paul haar achterna en probeerde de bal af te pakken, dan begon het spelletje weer van voren af aan. Hij kon er maar niet genoeg van krijgen vanavond, telkens en telkens weer gooide hij Priet de bal toe tot ze hijgend, met een lange tong uit haar bek, op het kleed ging liggen en hem aankeek of ze zeggen wilde: „Nu is het genoeg, baasje.”

„Kom Paul, schei er nu mee uit,” maande vader, „is je huiswerk al af?”

„Ik moet nog Franse woordjes doen!” bedacht Paul met schrik.

„Begin er dan meteen aan, dan kom ik ze straks overhoren,” stelde moeder voor.

De Franse woordjes gingen maar zo-zo. Paul kon er zijn gedachten niet goed bijhouden en ineens hield hij het niet langer. „Eh . . . moeder, hoe moet het nou? Met . . . eh . . . met Priet, bedoel ik; ik . . . ik . . .”

„Ik kan Priet niet afstaan, wil je zeggen hè?” vroeg moeder rustig. „En dat begrijp ik zo goed, Paul. Het zal voor ons allemaal moeilijk zijn en pijn doen, dat hoort erbij als je iets weggeeft dat je lief is. Maar als jij vindt dat je Priet niet los kùnt la-

ten, niet kunt afstaan, dan blijft ze hier; ze móét niet weg. De bedoeling van Priet weggeven is, om aan een ander mens - die niet kan zien en die misschien niet weet wat licht is en daardoor erg veel moet missen in zijn leven - iets te geven dat ik 'licht van binnen' zou willen noemen. - En Priet zelf zal het heus goed krijgen, daar hoeft je je niet bezorgd over te maken.

Stel je eens voor Paul, dat jij niet kon zien. Knijp je ogen stijf dicht, zo, en niet smokkelen - en ga nu eens naar beneden om mijn bril te halen, die ligt op de tafel in de huiskamer."

In een wip stond Paul rechtop met stijf dichtgeknepen ogen. Het leek wel een spelletje voor kleine kinderen, dacht hij eerst, blindemannetje spelen of zoiets, maar al gauw dacht hij niet meer aan een spelletje. Met zijn armen ver vooruit gestoken tastte hij naar de deur. Die moest toch dáár zijn . . . niets; waar stootte hij nu weer tegenaan? Verdraaid, hij had de deur van de kast te pakken, dan moest de kamerdeur meer naar rechts zijn. Ja, daar had hij eindelijk de knop. Nu de gang door - de trap lag recht tegenover zijn kamertje, maar waar begon de trap? Paul voelde zich warm worden; de trap, stel je voor dat hij de eerste tree niet kon vinden en naar beneden viel . . . „ik durf niet verder, ik doe mijn ogen open hoor," zei hij met een benauwde stem.

Even later, terug in de veiligheid van zijn eigen kamer, moest hij goed rondkijken, zijn bed, de tafel met het Franse boek erop, het knopje van het licht, allemaal van die dingen die je doodgewoon vindt omdat je ze kan zien. „Het was èng, moeder," zei hij benepen.

„Ja Paul," antwoordde moeder ernstig, „niet kunnen zien is veel erger dan wij, die het wèl kunnen, ons kunnen voorstellen. Je kunt niet alleen geen dingen zien, maar je kunt de weg niet vinden; in huis gaat dat misschien nog, maar niet buiten. Je kunt niet alleen naar de kapper gaan, niet door het park lopen, wat jij zo graag doet; je hebt altijd iemand nodig die je leidt, die je ergens naar toe brengt, je bent hulpeloos zonder begeleider. Sommige honden kunnen zo'n begeleider zijn, 'een wegwijzer' - begrijp je nu waarom vader en ik Priet daarvoor willen bestemmen?"

Ja, Paul begreep het, maar het duurde lang voor hij die avond in slaap viel. Er was zoveel om over te denken, maar het leek wel of er dingen in hem waren die met elkaar botsten. Ik hoef Priet niet weg te geven . . . de opluchting daarover was zo groot, dat hij zich helemaal licht voelde van binnen, maar toch . . . dat begrijpen . . . 'Priet blijft bij me', was zijn laatste gedachte.

Priet zou blijven, daarbij viel verder alles in het niet, zelfs het begrijpen. Bovendien waren er wel andere dingen die Paul bezig hielden. Er waren repetities op school voor het kerstrapport, er was de kerstuitvoering en ook thuis waren ze druk bezig met de voorbereiding voor het feest van het Licht, zoals moeder Kerstmis noemde.

Paul had samen met vader een kerstboom uitgezocht en elke avond na het eten, als de tafel afgeruimd was, stak moeder een kaars aan en las vader voor uit 'het' kerstboek. Dat boek was nog ouder dan vader en moeder, wist Paul. Toen vader een jongen was had zijn vader hem ook daaruit voorgelezen. Misschien was het wel daarom, dat dit voorlezen iets heel speciaals voor hem was, maar gek, vanavond kon hij niet zo goed luisteren als anders. Paul keek naar de kaarsvlam die als een langwerpige, spitse bloem uit een dikke witte steel groeide. 't Was net of die bloem hem wenkte om goed te luisteren, toe te horen, maar zijn gedachten dwaalden telkens weg. Zou die taalrepetitie voldoende zijn geweest? Niks meegevallen, die vertjoepte ei - ij woorden, hij kòn ze maar niet uit elkaar houden, schreef je brijpot nu met een lange of een korte ei? Begeleiden, flipte het ineens door hem heen, dat heb

ik beglijden geschreven en dat is fout! Toen drong vaders stem weer tot hem door, nee, de stem drong *in* hem: „en Jozef geleidde zijn vrouw naar Betlehem, hij was vol liefdevolle aandacht voor haar, daar zij immers nieuw leven in zich droeg en de weg naar Betlehem lang was en moeilijk . . .”

Jozef geleidde zijn vrouw naar Betlehem; zo dikwijls had hij dit oude, bekende verhaal in de ouderwetse taal van 'het' kerstboek al gehoord. Toch leek het nu pas goed tot hem door te dringen, net of hij het voor zich zag, Jozef die zijn vrouw naar Betlehem bracht, haar de weg wees en haar beschermde, en daar in Betlehem werd later het kind geboren dat 'het Licht der wereld' genoemd wordt omdat het Gods boodschap van Liefde, goedheid en hulp aan de mensen kwam brengen.

Het Licht der wereld - Paul hield zijn adem in. De kaarsvlam brandde stil en hoog, met wijd open ogen keek hij ernaar en het was net of er binnen in hem ook een kaars aangestoken werd en het licht van die twee kaarsen samensmolt. Die avond hurkte hij langer dan anders naast Priets mand om haar goeienacht te zeggen en de volgende dag was hij stil en teruggetrokken, alsof hij in gedachten erg met iets bezig was.

Op kerstmorgen werd Paul vroeg wakker, het was nog donker buiten. Er was iets vandaag - ooo, Kerstmis! Vlug kleepte hij zich aan en sloop zacht naar beneden. Voorzichtig deed hij de deur naar de keuken open. „Sst Priet, niet blaffen, anders maak je de anderen wakker; ga je mee uit?”

Toen Paul de voordeur opentrok bleef hij verrast staan, een witte Kerstmis! Gisteravond was er nog geen sneeuwvlok te zien geweest en nu was alles wit. Een onge-rept, lichtafgevend wit, zodat het niet echt donker was, al zou het straks pas dag worden. En wat was het stil! In een grote, blijde verwondering liep Paul de straat uit en het park in. Priet dolde verrukt door de sneeuw, maar hoewel hij op haar lette en af en toe met haar praatte - „Heb je nog nooit gezien hè? Ja, dit is nou sneeuw, lekker hè, ouwe jongen!” - was hij er toch niet echt bij. Hij liep en liep maar door de stille, witte sneeuwwereld, waarin het steeds lichter werd nu het daglicht begon door te breken. In de verte hoorde hij klokken luiden: ‘Kerstmis - Lichtfeest’ leken ze te beieren.

Er kwam een grote rust over Paul, de dingen die zo gebotst hadden binnen in hem, schoven op hun plaats; hij begreep niet alleen, hij vóelde het begrijpen nu ook. ‘Het licht van Kerstmis, dat zijn niet de kaarsen en is ook niet de sneeuw; het is het licht binnen in je, het licht dat het kerstkind zo lang geleden is komen brengen’, bedacht hij. ‘De kaarsen en de sneeuw helpen om dat licht in jezelf te vinden, ze zijn wegwijzers ernaar toe.’

Was het zo koud dat hij er tranen in zijn ogen van kreeg? Of kwam dat door iets anders? - Vertjoept-nog-an-toe, had hij weer geen zakdoek in zijn zak! Opeens keerde hij resoluut om. „Kom Priet, we gaan naar huis, hollen ouwe jongen!”

„Gelukkig Kerstfeest Paul,” wenste moeder hem toe toen ze de deur voor hem openmaakte. „Wat fijn jongen, een witte Kerstmis!”

Moeder leek helemaal niet verwonderd dat hij er al zo vroeg op uit getrokken was en nog wel vandaag.

„Gelukkig Kerstfeest mam; nou, réuze die sneeuw, ‘t is mooi buiten en eh . . . eh, ik geloof dat Priet toch maar een wegwijzer moet worden voor . . . zie je, eh . . .”

„Ik begrijp het Paul, het is voor jou ècht Kerstmis hè?”